

۱. پول را تعریف کنید و سه وظیفه اصلی آن را توضیح دهید.
۲. (الف) تفاوت بین پول کالایی و پول اعتباری چیست؟
(ب) هر کدام را با مثال توضیح دهید.
۳. رابطه بین سرعت گردش پول، سطح عمومی قیمت‌ها و تولید ملی را با استفاده از معادله مبادله (معادله فیشر) شرح دهید.
۴. (الف) سیاست پولی انبساطی چیست و در چه شرایطی به کار می‌رود؟
(ب) دو ابزار مهم آن را نام ببرید و توضیح دهید.
۵. بانک‌های تجاری چگونه پول خلق می‌کنند؟ مراحل را با ذکر یک مثال عددی توضیح دهید.
۶. تفاوت بین بانک مرکزی و بانک‌های تجاری چیست؟ سه مورد بیان کنید.
۷. نظام نرخ ارز شناور را تعریف کرده و مزایا و معایب آن را نسبت به نظام نرخ ارز ثابت توضیح دهید.
۸. (الف) تورم چیست و چه عواملی باعث آن می‌شود؟
(ب) تأثیر تورم بر نرخ ارز را توضیح دهید.
۹. مفهوم ذخیره قانونی (Legal Reserve Ratio) را شرح دهید. چگونه تغییر آن بر عرضه پول تأثیر می‌گذارد؟
۱۰. اثر بهره‌وری در بخش صادرات بر نرخ ارز را تحلیل کنید. از مدل‌های اقتصادی مرتبط استفاده نمایید.

۱. پول وسیله‌ای است که در مبادله کالاها و خدمات مورد استفاده قرار می‌گیرد. سه وظیفه اصلی پول عبارت‌اند از:
 - وسیله مبادله: امکان مبادله غیر مستقیم را فراهم می‌سازد.
 - واحد شمارش: ارزش کالاها را قابل مقایسه می‌کند.
 - ذخیره ارزش: ارزش را در طول زمان حفظ می‌کند.پول کارآمد باید قابل حمل، پایدار، قابل تقسیم و مورد پذیرش عمومی باشد.
- ۲.

(الف) پول کالایی، ارزشی در ذات خود دارد (مانند طلا)، ولی پول اعتباری بدون ارزش ذاتی است و تنها به اعتبار قانونی و اجتماعی استفاده می‌شود.

ب (مثال پول کالایی: سکه طلا در گذشته.

مثال پول اعتباری: اسکناس‌های امروزی که تنها به دلیل پذیرش عمومی ارزشمندند.
پول اعتباری توسط بانک مرکزی ایجاد و توسط دولت حمایت می‌شود.

۳. معادله مبادله به صورت زیر است:

$$M \times V = P \times Y$$

که در آن:

- M = حجم پول
 - V = سرعت گردش پول
 - P = سطح عمومی قیمت‌ها
 - Y = تولید ملی واقعی
- این معادله بیان می‌کند که ارزش کل معاملات (سمت راست) باید برابر با کل پول در گردش ضرب در سرعت آن (سمت چپ) باشد. افزایش M یا V می‌تواند منجر به افزایش P یا Y شود.

۴.

الف) سیاست پولی انبساطی مجموعه اقداماتی است که با افزایش عرضه پول، به تحریک اقتصاد کمک می‌کند. در دوران رکود یا بیکاری بالا از آن استفاده می‌شود.

ب) ابزارها:

- کاهش نرخ ذخیره قانونی: بانک‌ها منابع بیشتری برای اعطای وام خواهند داشت.
 - خرید اوراق قرضه دولتی توسط بانک مرکزی: موجب افزایش نقدینگی در بازار می‌شود.
- این ابزارها با هدف افزایش تقاضای کل به کار می‌روند.

۵. بانک‌های تجاری از طریق سیستم ذخیره کسری (Fractional Reserve) پول خلق می‌کنند.

مثلاً اگر نسبت ذخیره قانونی ۱۰٪ باشد و مشتری ۱۰۰ میلیون تومان سپرده‌گذاری کند، بانک می‌تواند ۹۰ میلیون را وام دهد. دریافت‌کننده وام مجدداً آن را به بانک می‌سپارد و بانک ۸۱ میلیون دیگر وام می‌دهد. این فرآیند تا جایی ادامه می‌یابد که مجموع خلق پول به صورت هندسی به حداکثر برسد:

فرمول خلق پول / 1 : نرخ ذخیره قانونی
در این مثال $10 = 1 / 0.1$: خلق ۱ میلیارد تومان پول جدید
۶. تفاوت‌ها:

- کارکرد : بانک مرکزی سیاست‌های پولی را تنظیم می‌کند، در حالی که بانک تجاری واسطه مالی است.
 - خلق پول پایه : فقط بانک مرکزی مجاز به چاپ پول است.
 - ارتباط با دولت : بانک مرکزی به دولت پاسخ‌گو است، ولی بانک تجاری به سهامداران. بانک مرکزی وظیفه کنترل نقدینگی و ثبات اقتصادی را دارد.
۷. نرخ ارز شناور به صورت آزاد و بر اساس عرضه و تقاضا در بازار تعیین می‌شود.
مزایا:

- انعطاف‌پذیری در واکنش به شوک‌های اقتصادی
 - عدم نیاز به ذخایر ارزی زیاد
- معایب:
- بی‌ثباتی نرخ ارز
 - ریسک سرمایه‌گذاری خارجی
- در مقابل، نظام نرخ ارز ثابت، ثبات ایجاد می‌کند اما در شرایط بحران نیازمند دخالت بانک مرکزی است.

۸.

الف) تورم افزایش مداوم سطح عمومی قیمت‌ها در اقتصاد است.
عوامل: افزایش نقدینگی، افزایش هزینه تولید، افزایش تقاضا، شوک‌های ارزی.
ب) تورم داخلی بالاتر از کشور دیگر، ارزش پول ملی را کاهش داده و نرخ ارز را افزایش می‌دهد (ریال در برابر دلار تضعیف می‌شود). این به خاطر کاهش قدرت خرید داخلی و کاهش جذابیت سرمایه‌گذاری در اقتصاد پر تورم است.

۹. نسبت ذخیره قانونی درصدی از سپرده‌هاست که بانک‌ها باید نزد بانک مرکزی نگه دارند.

فرمول اثر خلق پول:

خلق پول = ۱ / نرخ ذخیره قانونی

اگر نرخ ذخیره از ۱۰٪ به ۲۰٪ افزایش یابد، قدرت خلق پول کاهش می‌یابد (از ۱۰ برابر به ۵ برابر). این ابزار یکی از سیاست‌های پولی محدودکننده است.

۱۰. افزایش بهره‌وری در صادرات منجر به کاهش قیمت تمام‌شده کالا و افزایش رقابت‌پذیری بین‌المللی می‌شود. این امر باعث افزایش تقاضا برای صادرات و ورود ارز خارجی به کشور می‌گردد.

طبق مدل عرضه و تقاضای ارز، افزایش عرضه ارز باعث کاهش نرخ ارز (تقویت پول ملی) می‌شود. در مدل مارشال-لرنر، افزایش صادرات باعث بهبود تراز تجاری و ثبات نرخ ارز خواهد شد.